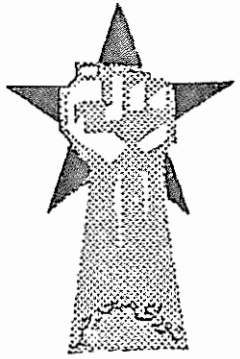

تکثیر در خارج از کشور: طرفداران شورای متحد چپ برای دموکراسی و استقلال

Postlager-Nr. 076287: آدرس پستی:
5600 WUPPERTAL I
WEST-GERMANY
R.V.L. حساب بانکی:
STADTSPARKASSE WUPPERTAL
KONTO-Nr. 598573
BLZ: 330 500 00

فوق العاده
دوره اختناق

فروردین - اردیبهشت ماه ۱۳۶۱ شماره ۱۰ - ۱۱

سودانی پول آشیری دعوانی قلیچ

(معامله را پول فیصله میدهند و مراسم را شمشیر)

جنگ زرگری ؟

"همین اکنون شما اگر به حوزه های علمی نظریه بینکنید، اکثریت با روحانیتی است که از بینش انقلابی برخوردار نیست. چرا که شاه با تمام قدرت می کوشد حوزه ها را تحت کنترل قراز دهد" (دیدگاه - صفحه دوم، ستیزه اول کیهان ۲۸ فروردین). این جمله و بسیاری جملات رسوا کننده دیگر در مقاله ای به چشم می خورد که اوایل این هفته چون یک بمب سیاسی در تهران منفجر شد: "نگاهی به آمار شیطنه هائی که از طریق حوزه های علمی مورد تایید واقع شده چه مستقیم و چه غیر مستقیم، چه به نام اسلام و چه بنام حمایت از آزادی، نشان میدهد که روحانیت فاسد و درباری کائنات فساد و نیروی بالقوه انحراف خط اصل انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی است" (همان مقاله). این نوشته تحت عنوان "آیا وقت آن نرسیده که روحانیت هم تصفیه شود؟"

در روزنامه کیهان به چاپ رسید و به نظر میرسید که شیور جنگ جدیدی است که آتش آنرا روز قبل فخرالدین حجازی در سخنرانی پیش از نماز جمعه برافروخته بود. شرح سخنان این "نقال همدست فلسفی" نیز در کنار "دیدگاه" فوق درج شده بود. رادیو - تلویزیون نطق مزبور را پخش نکرد و به مطالب تحریک کننده کیهان نیز اشاره ننمود. اما روز بعد روزنامه جمهوری اسلامی

بقیه در صفحه ۲

"وفا به خویشتن خود"

"مواد الحاقی و اصلاحی درباره وظیفه اساسی دوران انتقال؛ اساسنامه شورای ملی مقاومت" و "وظایف مبرم دولت موقت عناوین اسنادی است که به تازگی از جانب شورای ملی مقاومت" مسرود تصویب قرار گرفته است.

بقیه در صفحه ۳

مسأله هژمونی (۳)

نگاهی به تبیین گرامشی از مسأله

هژمونی

تقریباً یک دهه بعد از انقلاب اکتبر مسأله هژمونی مورد توجه دقیق گرامشی قرار گرفته و رفته رفته به طرز بدیعی تعمیق و تعمیق یافت. ولی اولین بار در سال ۱۹۳۶ در "یادداشتها" پیرامون مسأله جنوب به این موضوع می پردازد و سپس کندوکاوی طولانی در این باره را طی "دفاتر زندان" ادامه می دهد. در باره علل توجه خاص گرامشی به این مطلب طی یک دهه از ۱۹۲۶ به بعد، باید گفت که عواقب انشعاب عظیم و سراسری در نهضت کارگری و سوسیالیستی اروپا پس از تاسیس انترناسیونال سوم شکست های بی دریغی احزابی که مسأله انقلاب پرولتاریائی را به صورتی سکتاریستی و الگوداران در دستور کار قرار داده بودند، ضدیت تام و کمال این احزاب با احزاب سوسیالیست و دمکرات اروپا تا سرحد "دشمن اصلی" شعردن آنها علیرغم رشد و گسترش و سپس استقرار فاشیسم، بینش مطلقاً سازمان گرایانه

بقیه در صفحه ۹

نعل وارونه

امروز چهارشنبه ۲۵ فروردین ماه، طبق دستور ناگهانی نخست وزیر رژیم خمینی تعطیل عمومی اعلام شده است و امت اسلامی از هر کشری باید به راه پیمائی حمایت از فلسطین بروند. فردا هم برحسب تقویم رژیم روز "زن" می باشد و بار و کار زندگی اجتماعی تق و لوق و بازار راهپیمائی و وعظ و شعار گرم خواهد بود. جامعه سرمایه داری عجیبی داریم! مصرف پول نفت و اشتغال بیسار کارنوالهای مکتبی مهمترین بخش "انباشت" آنرا تشکیل میدهد.

بقیه در صفحه ۸

اطلاعیه مسئول شورای ملی مقاومت
گزارش نخستین اجلاس شورای در ماههای بهمن و اسفند

۱۳۶۰ در صفحه ۶

—ودای یول آتیری

به شدت اعتراض کرد و ضمن دفاع از "روحانیت"، مبادرت به درج اطلاعیه "حوزه علمیه قم" کرد. "جامعه مدرسین حوزه علمیه قم" در این اطلاعیه زبان به شکوه و شکایت گشوده بود و ضمن تاکید بر پیروی از امام، از بی انصافی در حق خود سخن بمیان آورده بود و در خلال مطلب تهدید کوچکی نیز به چشم مسی خورد: "آیا وقت آن نرسیده که کیهان جدا تصفیه شود؟" آن حمله شدید از جانب يك مقاله نویسن ساده و این اعتراض آبکسی از طرف "جامعه مدرسین" که بهر رو مرکز قدرتی به حساب مسی آید، با هم سازگار نبود، قرائن حاکی از فعل و انفعالات مشکوکی بودند: دو روز بعد از چاپ آن مقاله شدیدالحن، ششورای سردبیری کیهان در همان ستون و صفحه تحت عنوان "نگاههای اندر نگاهها" به دلجوئی و عذر خواهی از "روحانیت انقلابی" پرداخت و به آنها (آیت الله جنتی و امثالهم) فهماند که مقصود چیز دیگری است و "محور سخن آقای حجازی در نماز جمعه تهران روحانی ناهائشی است که به نحوی یا در توطئه کودتا دست داشته اند و یا مستقل از توطئه کودتا پیش یا پس از آن مسی خواسته اند شبه کودتائی بنمایند!"

x x x

هجوم

در همین حال، روز یکشنبه حجت الاسلام ناطق نوری که اخیراً از جانب خمینی به "فرماندهی کل قوای انتظامی" منصوب شده بود، اعلام داشت که: "قطب زاده تمام اسرار کودتا را بسیرای مسئولین فاش کرد" (کیهان ص اول). همزمان با این خبر اعلام محکومیت "۶ عامل کودتای نافرجام به اعدام و ۵ تن به حبسهای طویل العدت" روزنامه ها گزارش دادند که به دنبال سخنرانی آقای حجازی "مردم قم دارالتبلیغ را اشغال کردند و تحویل سپاه دادند" (کیهان ۲۸ فروردین ۶۱). این محل تحت نظر سپهر مدرسینی بود که: به آقای شریعتمداری وابسته بودند. نشانه ها حکایت از اجرای مرحله ای از يك نقشه گسترده هجوم مینمودند. ظاهراً مساله قطب زاده و "کودتای نافرجام" سرآغاز يك برنامه حساب شده ای بود که رفته رفته به مرحله اجرا در می آمد. بالاخره دوشنبه شب، بینندگان تلویزیون با تعجب تمام شاهد "وادادن" قطب زاده طی يك مصاحبه تلویزیونی شدند. او به "توطئه کودتا" اعتراف و به رابطه با آیت اله شریعتمداری اشاره کرد. اندک اندک معنی گفته های حجازی از پرده بیرون افتاد. او در آن گفتار به هیچ وجه "نظر شخصی خود را به عنوان یک نماینده مجلس" ابراز نکرده بود. يك نقشه هجومو هیاهوی تبلیغاتی علیه آقای شریعتمداری - و از آن طریق علیه همه رقبای پیرو جوان در دست اجرا بود و حجازی نیز نقش پیشقراول پرده دری و لجن پراکنی و هتاک را عهده دار شده بود، هرکس بر حسب تخصص

خود! نقش بعدی را آقای ریشهری دادستان انقلاب ارتش ایفا می کرد که در دنباله مصاحبه حیرت برانگیز قطب زاده به رمل و اسطربلاب پلیسی خود مشغول شد و در پایان جدولسی از گروههای ضد انقلاب متشکل از سازمان سیا، صهیونیسم، جامعه سوسیالیستها و... به عنوان عاملین اصلی و "سرنخ" تحویل مردم داد و سپس کلی در باب هوشیاری سپاه و بیداری "سازمان جاسوسی ۳۶ میلیونی" سخن گفت. البته وی در خلال همین صحبت ها نیز مجبور شد در جواب به سؤال یکی از خبرنگاران به حمله قهرمانانه و موفقیت آمیز نظامیان مجاهد خلق به پادگان لویزان اعتراف نماید!

سقوط x x x

روز سه شنبه کلیه روزنامه های صبح "اعترافات قطب زاده" را تیر زدند و بلافاصله در "شهرهای آذربایجان و سایر استانها" گفتارهای بیر حزب الهی "به علامت اعتراض درسهای خود را تعطیل کردند". رادیو نیز از همان بعد از ظهر شروع کرد به گزارش اخبار مربوط به "راه پیمائیهای مردم سراسر کشور علیه عاملین کودتا و مرجع حامی آنها". و دیگر تلگراف پشت تلگراف بود که از جانب "علما و فضلاء بلاد در باب" نفرت و انزجار از مساله فوق صادر می شد و همگی "آقایان" کف به دهان آورده و آماده دریدن "طمعه" جدید و منتظر خط دادن از جانب مسئولین مربوطه! روز بعد نیز این "رهنمود" و "خط" داده شد: "در پی درخواست طلاب، از سوی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم سقوط شریعتمداری از مرجعیت اعلام شد!" این تیر درشت کیهان بود و توسط آن آماج حمله و هدف ارازل و اوپاش علامت گذاری شده بود. اما بدو از این هلهله وحوش، اتفاق بیسابقه ای در تاریخ تشیع و عمر کوتاه و سیاه جمهوری آخوندی پیش آمده بود. در واقع یکی از استوارترین و کهن ترین ارکان مذهب شیعه که ظاهراً غیر قابل تعدی و تجاوز محسوب می شد، به نام اسلام و از جانب "تنها حکومت اسلامی جهان" (روزنامه جمهوری اسلامی ۲/۲/۶۱) با زور و تزویر و خدعه همراه با جوی آکنده از ارعاب و لجن پراکنی مورد هجوم و تجاوز آشکار قرار می گرفت: "جامعه مدرسین حوزه علمیه قم" در اطلاعیه مورخ ۳۱ فروردین اعلام می کند که: "ما لازم دانستیم سقوط مشارالیه را از شایستگی مرجعیت بالصرحه اعلام کنیم!" جلد خون آشام اوین "آیت اله" گیلانی، یکی از "مدرسین و علما" می بود که در باره مرجع بزرگی چون آیت اله شریعتمداری تصمیم گرفته بود! به دنبال این اطلاعیه سيل تائید و تصدیق نامه از جانب حضراتی چون صدوق در یزد و طاهری در اصفهان و خیل وحوش حزب الهی سرازیر شد. اکنون دیگر معنی نهفته در آن مقاله توهین آمیز کیهان و سخنان "شخصی" حجازی عیان شده بود. طراحان نقشه

سوداقتی یسول آتیبری

هجوم و هتک حرمت و احتمالا قتل آیت الله شریعتمداری در ابتدا به "وحدت کلمه" مدرسین جیره خوار و تمکین آنها نیاز داشتند و برای جلوگیری از هرگونه اخلال و اهمالی از جانب آنها، حجازی و کیهان را انداختند به جانشان و آنها هم در همان ضربه اول لنگ انداختند و غلاف کردند و "نوشته" را دادند! جنگی هم مابین کیهان و حوزه علمیه در نگرفت، پشت کیهان به کوه جماران بود و "حوزه علمیه" هم جیره خوار دولت مذهبی و متوحش از "حزب الله". اما با صدور آن اطلاعیه کذائی در واقع به مصداق برشاخ نشستن و از بن بریدن، اساس و علت وجودی خود این حضرات مدرسین و علما نیز مخدوش و منکوب شد. هر يك از این آقایان با آرزوی رسیدن به درجه اجتهاد و سپس جمعیت است که اینهمه درس و مشق می کنند و مقام مرجعیت نیز چیزی جز شایستگی فقهی و مقبولیت نزد جامعه مقلدان نیست و زمانی که کسی به این پایه رسید دیگر ظاهرا قابل خلع نمی باشد. اما "روزگار غریبی است" و آخوندهای جاهل و قسی به دست خود کاری می کنند و آتشی می افروزند که دود آن به چشم دین آنها می رود و این جماعت جیره خوار و یا قدرت پرست از فرط دنیا پرستی دین را هم فدا می کنند. ولایت فقیه و اعوان و انصارش، به دست خود تیشه ربه ریشه باورهای کهن مذهبی می زنند و به خلق الله نشان می دهند که مقام مذهبی و مسائل الهی را نزد آنها هیچ حرمت و حراستی نیست، هرآینه خاضع و خاشع قدرت قهار آنها نباشد. آری به دست يك حکومت الهی

مسائل ظاهرا "آسمانی" به زمین کشیده می شود! خواهیم دید که این سقوط متوجه کیست، آیت اله شریعتمداری که مقلدینسی آزاد از جبر و عنف دارد و یا دم و دستگاه جبار خمینی که به زور توطئه و تزویر و ارباب و جنگ تبلیغاتی "موفق" می شود؟

x x x

حوادث این هفته میهن ما، گرچه به نام مبارزه با توطئه کودتا و غیره رخ داد، لکن برای شاهدان موشکاف تنگی باقی نگذاشته که از یکسو تناقضات درونی رژیم شدت یافته و از سوی دیگر اوضاع بی ثبات شرایط و احوال جامعه را کودتا خیز کرده است. آفتاب عمر شاید بزرگ جماران بر لب بام است و قدرت طلیان جابر اطرافیانش بار دیگر جنگ قدرت بر سر جانشین و "شورای ولایت" را به جلو انداخته اند. نه آن "سغیه عالیقدر" حاضر است در مقابل سایر مراجع بزرگ به روال "سن بیرکشی من بیرکیشی" قانع باشد و نه خامنه ای و رفسنجانی و... حاضرند پس از خمینی فرمانبردار بیران ۸۰ ساله بشوند. آنها می خواهند سر تمام مراجع و "آیات عظام" را به چنبر انقیاد بکشند. آنها حاضرند با امریکا و ریگان، اسرائیل و بیگین و هر شیطان خرد و کلان دیگری هم بسازند ولی دست از صدارت و سیادت نکشند. این است که چرخ توطئه را تند تر می گردانند و از حالا علیه همه مدعیان بعدی قلمه کشیده اند. هجوم آنها به آیت الله شریعتمداری در واقع مصداق همان مثل ترکی است که "پیشیک اولدورور گوز قورخودور" (گره می کشد تا از سایرین زهر چشم بگیرد).

ك. ۶۱/۲/۲. کوشان

"وفا به خویشتن خود"

برخوردی کوتاه به این اسناد، هم به نکات جدید آنها و هم به آن نکاتی که مورد تصریح و تاکید قرار گرفته اند و بالاخره بنده مجموعه آنها به مثابه اسناد ائتلاف، ضروری به نظر می رسد.

x x x

اولین نکته ای که در مواد الحاقی جلب نظر می کند، فراخوان مجلس موسسان، ظرف ششماه پس از سرنگونی رژیم خمینی و استعفای دولت و رئیس جمهور بلافاصله پس از اعلام آمادگی مجلس می باشد. در برنامه دولت رجوی، موقتی بودن دولت و تمام مقامات و نهادها در دوران انتقال به دفعات مورد تاکید قرار گرفته بود تا به ابهامی که ممکن بود "میثاق" در این مورد ایجاد کرده باشد، پایان داده شود. اکنون در اسناد جدید این موقتی بودن از نقطه نظر زمانی مشخص و محدود شده است.

این نکته می تواند سئوالات متعددی را در اذهان جستجوگر برانگیزد. همچنانکه به حق برانگیخته است. سئوالاتی نظیر اینکه تا چه حد در شرایط پس از سرنگونی رژیم خمینی امکان فراخوان

مجلس موسسان و قانونگذاری ملی و نیز کناره گیری دولت موقت در این فاصله زمانی کوتاه، فراهم آمده است؟ و اجرای این امر چه اثراتی در پی خواهد داشت و چه مشکلاتی می تواند در جامعه به بار آورد؟ آنها در جامعه ای در حال قلیان، که بیش از هر موقع دیگری نیازمند ثبات و نیز نیازمند التیام بخشیدن فوری به باره ای از آلام و زخمهایی است که رژیم قرون وسطی ای خمینی بر پیکر جامعه وارد آورده است.

ارزیابی از این مشکلات و مسائل احتمالی و درجه و وسعت آنها از هم اکنون کاملا میسر نیست، زیرا به عوامل متعددی بستگی دارد که پاسخ آنها در اختیار تاریخ است. چگونگی سرنگونی رژیم خمینی، درجه وحدت و وسعت یکپارچگی مردم، تناسب قوای میان نیروهای سیاسی مختلف و از جمله باقیمانده های رژیم خمینی، از جمله این سئوالهاست. آنچه مسلم است این است که هرچه وحدت مردم بیشتر و اتحاد نیروهای سیاسی ترقی خواه و دمکراتیک وسیعتر باشد، درگیریهای میان نیروهای سیاسی در

"وفا به خود"

آینده کمتر خواهد بود و در نتیجه فضای مناسبتری برای برخورد به مشکلات و حل آنها فراهم خواهد شد و نیز خلاقیت مردم در پاسخ به مشکلات خویش شکوفاتر و قدرتمند تر خواهد شد. لیکن پیشگویی وضعیت کلی پس از سرنگونی آسان نیست.

و اما به نظر می رسد، در تنظیم مصوبات اخیر، قبل و بیش از آنکه شرایط و احتمالات آینده مورد نظر قرار گرفته باشد، ضرورت توجه و احترام به يك اصل اساسی - یعنی احترام به حقوق حاکمیت جمهور مردم - مد نظر بوده است. تنظیم کنندگان مصوبات، برای احتراز از هرگونه شبهه ای در باره عمر دولت موقت، برای اطمینان بخشیدن به مردم در باره رعایت حقوق حاکمیت آنان، خود را ملزم دیده اند که بیش از حد متعارف در چنین مواردی - مشخص و صریح باشند. چنین اصرار و تأکیدی به ویژه از آنجهت قابل درک است که خمینی - علاوه بر خلف وعده های آشکار در باره ای موارد با اظهارات ضمنی، دوپهلوی یا با سکوت گذاردن مطالبی، جا برای تغییر موضع و تفسیرهای آینده را باز گذاشت. تاثیر سوء این رفتار بر روحیه و حسن اعتماد مردم، نیاز به توضیح ندارد. تنظیم کنندگان مصوبات بسیاری ترمیم روحیه و بازگرداندن حسن اعتماد مردم ترجیح داده اند راه توجیه و تفسیرهای احتمالی آینده را از قبل سدود کنند.

وانگهی، مشکلات و مسائلی که از فراخوان سریع مجلس موسسان ممکن است در آینده گریبانگیر دولت و جامعه شود، در حقیقت بهای دموکراسی است، تنظیم کنندگان مصوبات، آمادگی خود را برای پرداخت بهای این آزمون تاریخی - تا آنجا که به آنان مربوط می شود - اعلام داشته اند.

در همین رابطه ضروری است به این مطلب اشاره شود که در مصوبات اخیر، مجلس موسسان و اولین مجلس قانونگزاری ملی در یکدیگر ادغام شده اند، برغم آنکه این دو مجلس معمولاً دارای نقش و وظایف متفاوتی هستند. این امر با توجه به دوگانگی نقش این مجلس با توجه به ضرورت اتخاذ تصمیم سریع در باره مسائل جاری جامعه که با طبیعت موسسان سازگار نیست و جز اینها، به نوبه خود می تواند فکر برانگیز باشد. ظاهراً ترکیب این دو مجلس نیز بنا بر همان ملاحظات بالا صورت پذیرفته است.

بدین ترتیب مضمون و وظیفه اساسی دولت موقت، انتقال قدرت در طی يك دوره کوتاه و محدود از رژیم خمینی به جمهور مردم است.

با توجه به این مضمون اصلی است که مفهوم سند شماره ۳ وظایف مبرم دولت موقت روشن تر می شود. این سند حاوی فوری ترین اقداماتی است که دولت موقت طی دوره کوتاه انتقالی انجام خواهد داد. با توجه به محدودیت زمانی عمر دولت موقت تنظیم کنندگان مصوبات به تعیین "وظایف مبرم دولت موقت" بسنده کرده اند و اجرای برنامه ها و اقدامات درازمدت را موکول و موقوف به زمانسی

کرده اند که اراده آزاد اکثریت مردم اعتماد خویش را از طریق مجلس به دولت ابراز دارد. بدین معنی، اعتبار آن مساوی از برنامه دولت رجوی که خصلت درازمدت دارد، محدود به آن است که دورنما و درک کلی دولت موقت را از برنامه های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آینده تصویر می کند. تعیین نظام جمهوری آینده ایران نیز از جمله مواردی است که به عهده مجلس موسسان واگذار شده است. بنابراین تصویب سند "وظایف مبرم دولت موقت" در عین حال میان اقدامات فوری که به عهده دولت موقت است و دورنمایی که این دولت برای آینده در نظر دارد، خط مرز روشن ترسیم کرده است و ناروشنی برنامه دولت رجوی را در این مورد مرتفع ساخته است.

مضمون این اقدامات عاجل را می توان در سه دسته زیر خلاصه

کرد:

الف - مرحم گذاری بر روی عمیق ترین و حادث ترین جراحات وارده بر جامعه توسط رژیم خمینی، یعنی پایان بخشیدن به جنسیت خانمان برانداز ایران و عراق که هیچ ارمغان دیگری جز تاکنسبون بیش از صد هزار کشته و ویرانی شهرها و روستاها، برای هر دو طرف در بر نداشته است، حل مشکل آوارگان، پایان دادن به جنگ ضد خلقی و برادرکشی در کردستان و اعلان خودمختاری، حمایت از خانواده شهدا، حمایت از حقوق کلیه کسانی که به ناحق مورد تصفیه رژیم خمینی قرار گرفته اند، رفع ستم از زنان کشور و بازگشائی فوری دانشگاهها و موسسات آموزشی.

ب - انحلال کلیه نهادهای ارتجاعی رژیم خمینی و رسیدگی به عاملان تجاوز به حقوق مردم.

ج - و بالاخره تصریح و تأکید بر روی حقوق و آزادیهای فردی و اجتماعی مردم و تأمین دموکراسی، از جمله آزادی اجتماعات، عقیده و بیان، مطبوعات، احزاب، سندیکاها، شوراهای ایدیان و مذاهب... و نیز تبدیل رادیو تلویزیون به محلی برای نشر بدون سانسور اخبار و برخورد آزادانه و سالم آراء و عقاید.

این سه دسته اقدامات عاجل - به ویژه دسته سوم - علاوه بر ارزش بلا واسطه ای که هرکدام دارند، از نظر احترام به حقوق حاکمیت جمهور مردم نیز دارای ارزش و اهمیت هستند. زیرا شرط لازم و ضروری انتخابات واقعا آزاد مجلس موسسان و قانونگزاری ملی فراهم ساختن محیطی سالم و تأمین وسیعترین آزادیهای فردی و اجتماعی است. بدون وجود چنین محیطی سالمی و به ویژه بدون وجود دموکراسی و آزادی در طرح عقاید، تجمع، تشکل و غیر آن، طبیعتاً سخنی از انتخابات آزاد برای سپردن قدرت به نمایندگان منتخب مردم، فریب و نیرنگی بیش نخواهد بود. نیرنگ در انتخابات و در نقض آزادی تنها محدود به عوض کردن صندوق رای نیست. به انحصار در آوردن کلیه اهرمهای تبلیغاتی و

«وفا به خویشتن خود»

دستکاری اخبار و اطلاعات خود از ظریف ترین روشهای نقض آزادی فردی و اجتماعی است. انتخاب آزادانه و بنابراین آگاهانه تنها هنگامی میسر است که انتخاب کننده به تمام اطلاعاتی که برای تصمیم گیری و انتخاب نیاز دارد، دسترسی و آگاهی داشته باشد. در اینجا، برای کسانی که از تصریح و تاکید بر ضرورت آزادی ها و دموکراسی در مصوبات اخیر در برابر منافع سازمانی نگران شده اند،

ذکر نکته ای ضروری به نظر می رسد. هیچ صاحب اندیشه ای، هیچ سازمان انقلابی، دموکراتیک و ترقی خواهی از وجود دموکراسی و بسط آن تاکنون زیانی ندیده است و در آینده نیز زیان نخواهد دید. به عکس، دموکراسی و آزادی شرط ضرور تکامل و شکوفایی اندیشه و رشد سازمان انقلابی و صاحب اندیشه است. بعلاوه، اگر گسترش آزادیها به سود زحمتکشان و طبقات بالنده جامعه هست که هست - این امر نمی تواند در تضاد با منافع سازمانی و گروهی باشد که خود را نمایندند، سخنگو و یا طرفدار زحمتکشان می داند. بنابراین تاکید هرچه بیشتر بر روی دموکراسی و بسط هرچه بیشتر آزادیهای فردی و اجتماعی نباید برای سازمانهای انقلابی و طرفداران آنها موجب نگرانی باشد، به عکس این امر باید مرتجعین را نگران سازد.

شایان ذکر است که تصویب اسناد جدید شورائی ملی مقاومت در حقیقت ثمره درایت و تلاش همه نیروها، سازمانها و شخصیتهای شرکت کننده در شورا است، نیروهایی که به درک ضرورت زمان - استقلال و دموکراسی - نائل آمده اند و والاترین منافع خود را در دموکراسی ایران می بینند. از اینرو سازمانهای انقلابی و دموکراتیک وقتی به اصل دموکراسی گردن می نهند، این امر برگز به مفهوم گذشت از خویشتن خود نیست، بلکه دقیقاً به معنای وفا به خویشتن خود است.

مطلب دیگری که در مصوبات جدید قابل ذکر است مربوط به بند ۳ از سند شماره ۲ «اساسنامه شورای ملی مقاومت» می باشد که در آن برای هر شخصیت یا جریان سیاسی عضو شورا حق یک رای قائل شده است.

قائل شدن حق رای مساوی برای شخصیتها و سازمانهای عضو، نشانه ای از مخالفت با انحصار طلبی و به منظور گام برداشتن در جهت پذیرش پلورالیسم است. ناگفته پیداست که تضمین اجرائی واقعی پلورالیسم، در عمل اجتماعی آینده خواهد بود و در ایمن مورد سازمانها و شخصیتهای سیاسی عضو شورا آزمونهای بسیار بزرگتری در پیش روی دارند.

لیکن بند ۳ همان سند، اتخاذ تصمیمات شورا را منوط به عدم مخالفت سازمانهای عضو می کند. به عبارت دیگر این بند بسط هر یک از سازمانهای عضو حق و تواضع کرده است. این نکته می تواند مشکلی بالقوه در خود نهان داشته باشد، زیرا مخالفت

هر یک از سازمانها، می تواند مانع اتخاذ تصمیم اکثریت شود. به ویژه هنگامیکه شورا در موقعیتی واقع شود که نیاز به سرعت عمل در تصمیم گیری داشته باشد، این ضابطه می تواند مشکلاتی ایجاد کند. البته مادام که روابط میان اعضا و نمایندگان بر اساس دوستی، تفاهم و همکاری است، شاید این مشکل به سرور خارجی نیاید، لیکن هر قدر روابط دوستانه و صمیمانه شرط ضرور همکاری و همفکری و اوطلبانه است، ضوابط اساسنامه و آئین نامه را نمیتوان بر روی آن متکی ساخت.

از سوی دیگر روشن است که با وجود حق رای مساوی برای تمام شخصیتها و سازمانها بدون توجه به وزن اجتماعی آنان - اتخاذ تصمیم بر اساس اکثریت آراء، نمی تواند دموکراتیک باشد. بنابراین شاید، در آینده تجدید نظر در حق رای مساوی با در نظر گرفتن عامل وزن و واقعیت وجودی اجتماعی سازمانها و جریانهای شرکت کننده در شورا و دیگر عوامل، مشکلات کمتری در اتخاذ و اجرای تصمیمهای شورا ایجاد کند.

x x x

اهمیت مصوبات اخیر شورای ملی مقاومت تنها به تصریح پاره ای نکات و روشن کردن وظایف دوران انتقال و رفع ابهام هائیکه احتمالی محدود نمی شود، بلکه صرف تصویب آنها توسط شورا نیز دارای اهمیت است. در حقیقت این اسناد محصول نخستین اجلاس شورای ملی مقاومت یعنی نخستین ثمره ائتلافی است که در شورا موجودیت یافته است.

اهمیت مساله بیشتر از آنروست که این ائتلاف و نخستین ثمره آن یعنی مصوبات اخیر مربوط به جامعه ای است که در آن فرهنگ ائتلاف سیاسی و به طور عام تر فرهنگ سیاسی رشد نازلی دارد. و این از جمله نتیجه اختناق و تعطیل فعالیتها گسترده سیاسی

در چندین دهه گذشته است که چنین فرهنگی امکان رشد نیافته، نمایندگان سیاسی اقشار و طبقات جامعه مشخص نشده و تثبیت نیافته اند، نیروها و شخصیتهای سیاسی به بلوغ کافی بسراری دستیابی به ائتلاف نرسیده اند. هنوز پاره ای از نیروهای سیاسی و از جمله گروهها و سازمانهای چپ، به درک این مطلب نائل نیامده اند که ائتلاف سیاسی بر سر یک برنامه است و نه بر اساس ایدئولوژی، برنامه ای که فصل مشترک خواستها و نیازهای طبقات و اقشار مختلف جامعه در مقطع کنونی است. هنوز به آن بلوغ سیاسی نرسیده اند که وجود یا عدم وجود این یا آن فرد و سازمان را از زاویه مصالح جامعه مطرح سازند و بیسان اجتماعی آنها جستجو کنند - از این زاویه که وجود این یا آن فرد و سازمان تا چه حد به وحدت مردم یاری می رساند، بیانگر پیوستن کدام اقشار و لایه های اجتماعی است، چه تا ثیری بر

"وفا بسه خویشتن خود"

پس از انتشار برنامه دولت موقت، مصوبات نخستین اجلاسیه شورا، گام جدیدی است که توسط شورا برداشته می شود. ولی هنوز گامهای مهم دیگری باید با سرعت و استحکام پیچیده شود تا شورا عملاً به ارگان بسیج کننده و هدایتگر کلیه اقشار و طبقات زحمتکش و اکثریت نیروهای دموکرات، انقلابی و میهن پرست مبدل شود.

کسترش این ائتلاف از یکسوی همراه با تعمیق و تحکیم آن با ورود در پراتیک مشترک سیاسی، از دیگر سو، راستای گامهای است که توسط شورا در جهت سرنگونی رژیم قرون وسطائی خمینی باید برداشته شود.

جو عمومی جامعه باقی می گذارد و تا کجا به ایجاد روحیه تفاهم و اعتماد در میان مردم کمک می کند یا زیان می رساند. هنوز کسانی یافت می شوند که علت عدم پیوستن یا مخالفت خود را با "شورای ملی مقاومت" بدون در نظر داشتن شرایط حساس و خطیر کنونی، وجود این یا آن فرد قلمداد می کنند و یا طالب آن هستند که هژمونی آنها از قبل تامین و در سینی نقره ای بسه هنگام ورود و دستی تقدیمشان شود. با توجه به این عقب ماندگی و نقر فرهنگ سیاسی ائتلاف، اهمیت تصویب این اسناد به مثابه نخستین ثمره ائتلاف برجسته تر میشود.

اطلاعیه مسئول شورای ملی مقاومت
گزارش نخستین اجلاسیه شورا در ماههای بهمن و اسفند

۱۳۶۰

هموطنان عزیز

اعضاء، پشتیبانان و طرفداران شورای ملی مقاومت،

در سالروز تاریخی ملی شدن صنعت نفت ایران به رهبری دکتر مصدق فقید، با تبریک عید نیروز و با ایمان به پیروزی مقاومت و ستیزه مردم ستیزه های میهمان علیه رژیم ضد بشری خمینی، گزارش نخستین اجلاسیه شورای ملی مقاومت در ماههای بهمن و اسفند ۱۳۶۰ را به پیوست تقدیم می کنم:

شورا با حضور اعضاء حاضر در پاریس پس از مشورت های کافی ۳ سند را به اتفاق آراء تصویب نمود.

رئیس جمهور آقای بنی صدر، شخصیت های عضو شورا، نماینده جبهه دمکراتیک ملی ایران، نماینده جمعیت اقامه، نماینده جنبش انقلابی زحمتکشان گیلان و مازندران، دبیر کل حزب دمکرات کردستان ایران، نماینده سازمان مجاهدین خلق ایران، نماینده شورای متحد جیب برای دمکراسی و استقلال و نماینده کانین، تحسیدی اصفهان، سند ضمیمه را اعضاء کرده اند.

سند شماره ۱ - مواد الحاقی و اصلاحی فصل اول برنامه دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران درباره وظیفه اساسی دوران انتقال

سند شماره ۲ - اساسنامه شورای ملی مقاومت

سند شماره ۳ - وظایف مبرم دولت موقت

سلام بر شهیدان

زنده باد آزادی

مسئول شورای ملی مقاومت

مسعود رجوی

۶۰/۱۲/۲۹

سند شماره ۱

مواد الحاقی و اصلاحی

فصل اول برنامه دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران

درباره وظیفه اساسی دوران انتقال

۱ - وظیفه "انتقال حاکمیت" تا آنجا که به دولت موقت مربوط می شود، به محض تشکیل "مجلس موسسان و قانونگذاری ملی" و اعلام آمادگی این مجلس برای تقبل مسئولیتها و وظائف خود، پایان می پذیرد.

۲ - "مجلس موسسان و قانونگذاری ملی" حد اکثر تا ۶ ماه پس از سرنگونی رژیم خمینی و استقرار دولت موقت، از طریق انتخابات آزاد، با رای عمومی، مستقیم، مساوی و مخفی تشکیل خواهد شد.

۳ - بلافاصله پس از اعلام آمادگی مجلس، رئیس جمهور و نخست وزیر دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران استعفای خود را به این مجلس تقدیم خواهند نمود.

۴ - نام کامل مجلس موسسان (مندرج در برنامه دولت موقت) مجلس موسسان و قانونگذاری ملی " و وظایف آن به قرار زیر است:

اول - تدوین قانون اساسی و تعیین نظام جمهوری جدید.

دوم - قانونگذاری به منظور اداره امور جاری کشور، تا تشکیل نخستین مجلس ملی قانونگذاری بر طبق قانون اساسی جدید کشور.

سوم - تعیین دولتی که پس از استعفای دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران عهده دار اداره امور کشور می شود.

چهارم - نظارت بر اداره امور کشور

پنجم - مدت نمایندگی مجلس موسسان و قانونگذاری ملی حداکثر ۲ سال است. قانون اساسی جدید باید به ترتیبی تدوین و تصویب شود که استقرار نهادهای اساسی نظام جدید ظرف این مدت انجام گرفته باشد.

اطلاعه - مسئول شورای ملی مقاومت

تذکر: مواد ۱ و ۲ و ۳ سند حاضر در تجدید چاپ برنامه شورای ملی مقاومت و دولت موقت به عنوان مواد الحاقی "الف" و "ب" و "ج" ذیل ماده ۱ فصل اول برنامه مزبور افزوده می شود. مواد ۴ و ۵ این سند به عنوان مواد الحاقی "الف" و "ب" ذیل ماده ۲ برنامه اضافه می شود.

همچنین بر حسب ماه ۳ سند حاضر ابتدای ماده ۷ فصل اول برنامه نیز به این صورت اصلاح می شود که: ریاست جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران بر عهده آقای ابوالحسن بنی صدر است که در این کشور الی آخر ماده ۷ .

سند شماره ۲

اساسنامه شورای ملی مقاومت

برای

استقلال و آزادی جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران

۱ - شورای ملی مقاومت برای سرنگونی رژیم خمینی و استقرار دولت موقت تشکیل شده است .

۲ - این شورا تا تشکیل و اعلام آمادگی مجلس موسسان و قانون گذاری ملی ، موقتاً وظایف قانونگذاری و نظارت بر اداره امور کشور را بر عهده دارد .

۳ - هر شخصیت یا جریان سیاسی که به عضویت شورا پذیرفته می شود دارای یک رای است .

۴ - تصمیمات شورا با اکثریت ۲/۳ آراء مجموع اعضا حاضر و عدم مخالفت سازمانهای عضو اتخاذ می گردد .

۵ - پذیرش هر عضو جدید در شورا ، مستلزم التزام به برنامه شورا و دولت موقت و وظایف مبرم آن و سایر مصوبات شورا است که بایستی همراه با تقاضای پیوستگی به شورا ، کتبا به مسئول شورا اعلام می شود . این تقاضا در نخستین نشست شورا مطرح و در صورت تصویب (مطابق ماده ۴) تقاضای از آن پس "عضو شورا" محسوب می شود .

۶ - تصمیمات شورا ، برای اعضا شورا و برای دولت موقت التزام آور است .

۷ - مسئولیت تشکیل دولت موقت و تعیین وزراء بر عهده آقاسای مسعود رجوی نماینده سازمان محاهدین خلق ایران است . این دولت مطابق برنامه و وظایف مبرم دولت موقت و سایر مصوبات شورا عمل خواهد نمود .

۸ - در چارچوب مصوبات شورا ، حق سؤال و استیضاح از دولت موقت و یا هر یک از اعضا آن برای همه اعضا شورا محفوظ است .

۹ - شخصیت های عضو شورا شخصا در جلسات شورا شرکت می نمایند و حق اعزام نماینده یا جانشین ندارند .

۱۰ - مخارج شورا از طریق حق عضویت اعضا و کمکهای داوطلبانه علاقمندان به آزادی و استقلال ایران تامین می شود . مسئول شورا میزان تعهد مالی هر یک از اعضا را با توافق خود آنها تعیین و گزارش عالی را به شورا تقدیم خواهد نمود .

سند شماره ۳

وظایف مبرم دولت موقت

شورای ملی مقاومت ، بر اساس برنامه شورای ملی مقاومت و دولت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران موارد زیر را در ردیف وظایف مبرم دولت موقت می شناسد . بدیهی است در مورد سایر وظایف مبرم در جهت حفظ دست آوردهای جنبش انقلابی مردم ایران و تامین و استعراز آزادیهای دمکراتیک ، مطابق برنامه مزبور رفتار خواهد شد .

۱ - حمایت از خانواده های شهدا ، و آزادی تمام زندانیان سیاسی ، محو کلیه آثار تبعی ستم رژیم خودکامه خمینی علیه آنها و تامین خدمات و نیازمندیهای ضروری ایشان .

۲ - پایان بخشیدن فوری به جنگ ایران و عراق و برقراری صلح عادلانه بر اساس تمامیت ارضی و احقاق حقوق مردم ایران . اقدام برای حل مشکلات آوارگان جنگ .

۳ - پایان دادن به جنگ ضد خلقی علیه مردم کردستان با اعلان خود مختاری در چارچوب تمامیت ارضی ایران ، کوشش برای محو آثار این جنگ .

۴ - خلع سلاح و انحلال کلیه نهادهای ارتجاعی و دستگاههای سرکوب ، جاسوسی ، تفتیش عقاید و سانسور رژیم خمینی اعم از : به اصطلاح دادگاهها و دادرهای انقلاب اسلامی ، محاکم شرع ، دوایر سیاسی - ایدئولوژیک ، کمیته ها ، باسداران ، انجمنهای به اصطلاح اسلامی ، بسیج ضد مردمی ، شورای انقلاب فرهنگی ، چهار دانشگاهی ، امور تربیتی و نهادهای سرکوبگر ضد دهقانی و ضد کارگری .

۵ - رسیدگی به جرائم مسئولان رژیم خمینی و آمران و عاملان شکنجه و کشتار و غارت و تجاوز به حقوق مردم در دادگاههای علنی با حضور هیات منصفه و پذیرش ناظران بین المللی . تامین اصل آزادی دفاع و حق فعالیت کانونهای وکلا . مسئولان جنایات رژیم شاه نیز مشمول رسیدگی فوق الذکر هستند .

۶ - فراهم نمودن شرایط لازم برای الغاء هر چه سریعتر سیستم کومنی با توجه به نیازمندیهای طبقات محروم .

گوئی مردم فلسطین سی سال صبر کرده اند تا " قائد خمینی " ظهور کرده و فرمان انقلاب را صادر کند . اما در پس این هیاهوی عوام فریبانه ، حرکتی در حال انجام است که مشخصات آنرا می توان با موشکافی از لابلای لفافه اخبار جزئی که در گوشه های بی اهمت روزنامه ها چاپ می شوند ، دریافت . خمینی دارد بار دیگر نعل وارونه می زند . رژیم از چند ماه پیش از نیروز ، دست به تدارک وسیع نفرات و فراهم آوردن تجهیزات نظامی از شرق و غرب زده بود . هزاران نفر پاسدار و افراد تازه بسیج ، پس از یکدوره آموزشی کوتاه در پادگانها به جبهه گسیل می شدند . بالاخره در هفته اول سال حمله بزرگ و پرتلفاتی را آغاز کردند . رژیم نتوانست به اهداف اعلام شده از جانب رفسنجانی - پس گرفتن خرمشهر و قصر شیرین - نایل آید ، لکن توانست با دادن تلفات بمس سنگین بخش وسیعی از اراضی اشغالی را پس بگیرد . به دنبال این پیروزی ، تبلیغات دامنه داری شروع شد و انتظار میرفت با این حربه جدید ، چند ماهی خلق اله را مشغول نگهدارند . در همان روز اهل بعد از پیروزی ، رئیس جمهر خمینی ژست معتبر ضانه و دخالت جویانه ای گرفت که از جانب عموم ناظران سیاسی علس ناشیانه به حساب آمد . وی تا آنوقت از جنگ دفاعی و صلح طلبی و عدم دخالت سخن می گفت و در مقابل هیات های صلح مظلومانه از حقوق حقه " جمهوری اسلامی " در پاسداری " سرزمین اسلامی ایران " حرف می زد ، از شوق پیروزی و " سقوط قریب الوقوع صدام " چنان به وجد آمد که عنان از کف بنهاد و بی پرده نیات واقعی رژیم را بمنصه ظهور رساند . وی ضمن رجز خوانی و هشدار به " ابرقدرتها " اعلام کرد که : " حکومت آینده عراق بایست جمهوری اسلامی ، معتقد به ولایت فقیه و تحت رهبری امام خمینی باشد . " بلافاصله ائمه جماعت شهرها نیز شروع به رجزخوانی کردند و مخصوصاً " آیت الله " مشکینی امام جمعه قم صریحاً اعلام کرد که " ایران یسک ایالت اسلامی ، عراق یسک ایالت اسلامی و هردو تحت رهبری ولایت فقیه و امام خمینی زندگی خواهند کرد . " به تقلید از مراجع معظمه جمعه " پیام انقلاب " ارگان سپاه پاسداران نیز در شماره ۱۴ فروردین خود سرمقاله ای با عنوان " پیش به سوی اتحاد جماهیر اسلامی " چاپ زد . نطق خامنه ای و سردمداران دیگر فالانژیم در قم و شهرهای دیگر و گرایشهای مشهود در میان سپاه پاسداران دایر بر تصرف کربلا و نجف و . . . جو منطقه را سریعاً متشنج کرد . ملک حسین و وزیر دفاع عربستان سعودی به بغداد رفتند و صریحاً اعلام کردند از رژیم صدام کماکان حمایت می کنند . در بحرین محاکمه ۲۳ نفر از طرفداران خمینی که در طرح و اجرای کودتائی دست داشتند آغاز شد . حکومت عربستان سعودی طسوی یک بیانیه رسمی شدیدا به خامنه ای حمله کرد و اعلام نمود در صورت ادامه سیاست دخالت جویانه رژیم تهران با تمام قوا در صدد ساقط کردن این رژیم برخواهد آمد . در این احوال دولت ریگان اعلام کرد که " جنگ ایران و عراق باید هرچه زودتر پایان یابد " و رادیو

۷ - احقاق حقوق کلیه کسانی که در رژیم خمینی به ناحق مورد تصفیه و پاکسازی و تضییقات قرار گرفته اند . به ویژه کارمندان ، دبیران ، معلمان ، کارگران و همچنین بازنشستگان . دعوت بسه کار از کلیه عناصر سالم و متخصصین میهن پرست در داخل و خارج کشور .

۸ - لغو و رفع کلیه ستم ها و اجبارات و تبعیضات رژیم ارتجاعی خمینی در مورد زنان کشور منجمله لغو محرومیت از حق انتخاب کار و پوشش بر اساس تساوی کامل حقوق اجتماعی و سیاسی و فرهنگی و اقتصادی زن و مرد .

۹ - بازگشائی فوری کلیه مراکز علمی و آموزشی کشور . تامین استقلال دانشگاهها و مدارس عالی و اداره آنها تحت نظارت شوراهای دانشگاهی .

۱۰ - به رسمیت شناختن حقوق فردی و اجتماعی مردم ، مصرحسه در اعلامیه جهانی حقوق بشر و کلیه آزادیهای عمومی شامل آزادی اجتماعات ، عقیده و بیان ، مطبوعات ، احزاب ، سندیکاها ، شوراها ، ادیان و مذاهب و آزادی انتخاب شغل و ممانعت از هر گونه تجاوز به حقوق فردی و اجتماعی و آزادیهای عمومی . تبدیل رادیو و تلویزیون به محلی برای نشر بدون سانسور اخبار و اطلاعات و بحث آزاد در جهت برخورد سالم آراء و عقاید و تعمیم دمکراسی و آزادی بیان و ترویج فرهنگ و هنر .

نعل وارونه

امروز روزنامه های عصر تهران هریک در گوشه ای از صفحات اول خود ، اعلامیه و دستور جدید " دادستانی انقلاب " را چاپ کرده اند . مبنی بر اینکه رانندگان تاکسی حق سوار کردن زنان بسی حجاب را ندارند و در صورت تخلف از این دستور تحت تعقیب قرار می گیرند . خوب " روز زن " است و هدیه آخوندها به زنان ایران . حزب توده هم اعلام کرده با تمام نیرو در راهپیمائی " روز زن " شرکت می کند و به نظر ما هم دروغ نمی گوید .

تسمه های فشار و اختناق هر روز به بهانه ای تنگ تر و محیظ اجتماعی نفس گیرتر می شود . از چند روز پیش جنجال بسزرگ تبلیغاتی جدیدی تمام فضای شهر را آکنده است . سرتیترهای مربوط به " جنگ اسلام علیه صدام " و . . . دفعتاً جایسشان را به هیاهوی گوشخراش راجع به " انقلاب اسلامی فلسطین " بسرای نابودی اسرائیل داده اند . هر شب تلویزیون ساعت به ساعت چندین و چند بار یک قطعه فیلم خبری یک دقیقه ای از جسرین در گیری در اطراف مسجد الاقصی را با تفسیرهای " خون و شهادت " و شعارهای " اله اکبر " جوانان فلسطینی با لهجه فارسی ! بخش میکنند و از " آغاز انقلاب طوفانهای اسلامی فلسطین " خبر میدهد .

نصل وارونسه

به گفتگو نشست. در ایران شایع شد که رژیم خمینی احتمالاً بیه فلسطینی ها اجازه اسکان در خوزستان خواهد داد. بلافاصله پس از این کنفرانس با ضیاء الحق به توافق میرسد و پیام وی را در راهپیمائی می خوانند و همراه پاکستانی ها مارش می روند و در داخل کشور با هو و جنجال ناگهان توطئه کودتای قطب زاده و " ملی گراها " و اعضای نهضت آزادی کشف و عاملین دستگیر می شوند. بلافاصله در قم و چند مقر فالاتیستی دیگر هم راهپیمائی " کلاسیک " اعدام باید گردد " انجام می گیرد. این هم میشد استخوان برای تغذیه تبلیغات حزب توده و . . . به منظور اثبات "تداوم خط ضد امپریالیستی امام ". دولت امریکا و اسرائیل هم مدتهاست با این خصوصیات رژیم ولایت فقیه خو گرفته اند و برگهای سیاسی خود را منطبق بر این ویژگی ها جور می کنند. حال که ساله سقوط صدام و " استقرار ولایت فقیه در عراق " موقتا از سر زبانهای افتد چه بهتر که انرژی حزب اله را با شعار " فلسطین، فلسطین خمینی رهبر تو، حزب اله یاور تو " به حربه ای سیاسی - تبلیغاتی علیه جنبش آزادی بخش فلسطین و طیف رهبری دمکراتیک انقلابی آن تبدیل کنند. به این ترتیب هم شرق راضی و هم غرب باقی، مردم زجر کشیده ایران هم کماکان در بند رژیم گرفتار که علیرغم دریافت ۲۵٪ تسلیحات و مهمات از اسرائیل و ۲۵٪ از افریقای جنوبی شعار مرگ بر امریکا و اسرائیل می دهد:

تا نشان هم اسبت گم کنند ترکمانا نعل را وارونه زن

م. داور

های خارجی خبر دادند که برژنف پیام دوستی و حمایت برای صدام حسین فرستاده است. خمینی طی نطقی طیولانی، جواب معنی داری به امریکا داد (" امریکا حالا که می بیند جنگ دیگر بنفعش نیست می خواهد جنگ تمام شود ") و مساله پیام برژنف را هم مسکوت گذاشت. تبلیغات و هیاهوی دوسه روز اول در باره گرفتن کربلا و " استقرار جمهوری اسلامی عراق به رهبری امام خمینی " و . . . هم رفته رفته ته کشید. ظاهراً حضرات جای سفتی شاشیده بودند. در این میان مسافرتهاى معنسى دار آقای دکتر ولایتی به ممالک " ارتجاعی و غرب زده " (حزب توده) مثل پاکستان، ایالات متحده عربی و . . . انجام گرفت. پیش از آن هم با رژیم ترکیه رفت و آمدی شده و قرارداد کلانی به امضا رسیده بود. ولی سفر به پاکستان، یعنی کشوری که رژیمش نزدیکترین روابط سیاسی را با دولت امریکا داراست معنی دیگری می داد. آقای ولایتی پس از بازگشت از این سفر اعلام کرد که با مقامات پاکستان هیچگونه اختلاف نظری نداشته و توافق کامل وجود دارد. در محافل داخلی هم صحبت از تدارک برای انعقاد يك قرارداد ۲ میلیارد تومانی با دولت پاکستان می شود. در این ضمن کنفرانس فوق العاده نمایندگان کشورهای غیر متعهد در کمیت پیش آمد. آقای ولایتی به آنجا هم سفر کرد. دستور جلسه مساله فلسطین و خطر تجاوزات احتمالی اسرائیل به جنوب لبنان بود. ولایتی " طرحی برای مبارزه با اسرائیل " ارائه داد و در حاشیه این جلسه با سفرای چند کشور راجع به مساله جنگ و صلح با عراق

مساله هژمونی

میان کلیه جریانات مارکسیستی جدید اروپا دیده می شود به طور انکار ناپذیر مرهون نظریات و خلاقیت تئوریک گرامشی می باشد. در میان همه این نظریات بدیع مساله هژمونی نقش برجسته ای داشت.

مفهوم گرامشین هژمونی

" در دفتر های زندان است که مفهوم هژمونی به صورت گرامشین آن پدیدار می شود. " (۱) ، در این یادداشتها است که وی دگماتیسم و قشری گرائی و دیدگاه مطلق تک طبقه ای را رد می کند. او مفهوم سنتی هژمونی به مثابه سرکردگی بلا منازع و کسب برتری از طریق اعمال قهر و دیکتاتوری را مورد نقد و نفی قرار می دهد: " برای ژنتیله هژمونی و دیکتاتوری غیر قابل تعایز اند، زور همان توافق است و بس، جامعه سیاسی (دولت) را نمیتوان از جامعه مدنی تمیز داد، فقط دولت است که وجود دارد. " (۲) بررسیهای گسترده گرامشی نشان می دادند که مساله زور و اعمال دیکتاتوری (جبهه صورت دیکتاتوری حزب و چه حتی در قالب آرمانی آن به نام دیکتاتوری طبقه)، از موضوع

وسيله پرستانه انترناسیونال که مالا پیروی کیش شخصیت و " مسر کزیت بین المللی " مسکو گردیده بود و بسیاری از مسائل مبرمان دوره حساس از نهفت بین المللی، وی را که در آن دوران بدور از امکان دخالت مستقیم در حوادث در زندان فاشیسم موسسو لینی به سر می برد به کاوشی وسیع و همه جانبه در این مساله برانگیخت. گرامشی با پژوهشی گسترده بر روی تاریخ گذشته و حال جامعه بیرووازی و تحولات متنوع سیاسی، اقتصادی، فسر هنگی نیروهای حاکم و محکوم در این جوامع و از طریق نقد افکار و نظریات متفکران و نظریه پردازان برجسته ای چون ژنتیله و کروچیه به درکی عمیق از مفهوم هژمونی دست یافت. استنتاجات ژرف و گسترده او بخشی از خلاصه مهمی را که در فلسفه سیاسی مارکسیسم موجود بود بر کرده، چشم انداز کاوش و انکشاف نظری را در باره بسیاری از مسائل مربوط به دولت، جامعه، نقش سیاست و فرهنگ و . . . را به طور خلاق و بدیعی گشود. کندوکاو تئوریک و همه جانبه ای که از دهه ۱۹۶۰ به بعد در

مسأله هژمونی و ناسی

هژمونی متناوب بوده و ایندو عنصر هسان نمی باشند. او نشان داد که وضعیت هژمونیک ناظر بر موقعیتی نیست که صرفاً تحت سلطه قهرآمیز دولت ایجاد می شود، بلکه مبین بیدایش و توسعه عنصر توافق و رضایت و پذیرش در عمق و سطح جامعه است. جلب توافق در کلیه زمینه های اخلاقی، سیاسی و فرهنگی وسیع ترین توده ها است که موقعیت هژمونیک را به وجود می آورد:

"منظور گرامشی از هژمونی، نفوذ در سرتاسر جامعه مدنسی است، که شامل کلیه ساختارها و فعالیت‌های نظیر اتحادیه های کارگری، مدارس، کلیسا و خانواده می شود و تمام نظام ارزشها، بینشها، اعتقادات، اخلاقیات و جز آنرا در بر می گیرد." (۳)

تعبیری که گرامشی به دست می دهد حاوی معانی بکر، عمیق و جامعی است که بسیار فراتر از مسائل مربوط به قدرت دولتی می شود. بینش قدیمی که عمدتاً توسط لنین تدوین شده و منشاء آن را می توان در عقاید و افکار پ. تکاچف انقلابی دهه ۲۰ سده ۱۹ روسیه یافت، منحصر به دولت چشم دوخته بود و به سهم برتر و بیشتری که "حزب طبقه کارگر" و نهایتاً کمیته مرکزی در دستگاههای قدرت دولتی به دست می آورد توجه اولی داشت.

توافق و رضایت عمومی نقش مهمی را در جوهر دیدگاه مذکور ایفا نمی نمود و عملاً در پرتو تمایل به قهر و اعمال زور دولست نسبت به کلیت جامعه قرار می گرفت. دریافت لنین از هژمونی، به تعابیر اساسی مابین قهر و توافق، تسلط و هژمونی متکی نبود و اساساً به این تفکیک دقیق و مهم در فلسفه سیاسی خود نائل نشده بود. در حالیکه گرامشی مبتنی بر بررسیهای وسیع بسه این نتیجه رسیده بود که: "برتری یک گروه اجتماعی دو شکل به خود می گیرد: تسلط و رهنمود دهندگی فکری و اخلاقی یا هژمونی" (۴) و اضافه می کند "هرچند هژمونی خصلتی اخلاقی-سیاسی دارد ولی باید اقتصادی نیز باشد و ضرورتاً بر کاربرد ویژه (فونکسیون) شخصی که توسط گروه رهبری کننده در هسته فعالیت اقتصادی انجام می شود، استوار است" (۵). در مفهوم گرامشین هژمونی مکانیسم های سانترالیسم حزبی و دولت گزائی جای خود را به ساز و کارهایی می دهد که در حیطه جامعه موثراند و از طریق تحولات و تغییرات اساسی که اقتضای طبقات کثیر جامعه را شامل می شود ارکان دگرگونی مترقی در دولت را بی می ریزند و استوار می سازند. انحصار طلبی در دولت و اتکای محض به تمرکز سازمانی جبراً به حذف و دفع سایر سازمانها و نیروهای اجتماعی منجر می شود که در یک روند مترقیانه جامعه و دولت، می توانستند نقش سازنده ای ایفا کنند.

نتیجه وخیم رویه حذف و دفع مطلق در غلطیدن کلیت جامعه بسه سیری معلو از تشنجات و درگیریهای مخرب و ویرانگری می شد که نه تنها تعادل و تفا هم مابین نیروهای انقلابی را برهم می زد، بلکه باعث تخریب فاجعه باری در ژرفای روحیه و روان توده هسای

کثیری از زحمتکشان شهر و روستا، لگد مال نمودن گرایشهای بارور فکری و تولیدی و تمایلات اتحاد جویا نه مابین اقشار و طبقات بالنده و میهن جمعی می گردید. بروسه ای که فرجام آن پژمردگی و خموشی جبری جامعه و توتالیترایسم قهار دولتی بود.

گرامشی با نفی سکتاریسم و قشرگرایی و تبیین خصلتهای دموکراتیکی که لازمه جلب و جذب توافق و رضایت اکثریت وسیع جامعه به سوی افکار و اندیشه های انقلابی و سوسیالیستی بود، خود به خود مسأله توجه اصیل به منافع و سرنوشت جاری و آتی بخشش های دیگر جامعه (بخشهایی به غیر از پرولتاریا) را نیز مد نظر داشت: "روشن است که تحقق هژمونی از یکسو دارای این پیش فرض است که منافع و تمایلات گروههایی که هژمونی شامل آنها می شود مورد توجه قرار گیرند و از سوی دیگر پیش شرط آن تعادل است این بدان معناست که بگوئیم گروههای صاحب هژمونی برخسب چیزها را که ماهیت قشر گرایانه دارند، قربانی کند." (۶) بنابراین این مفهوم هژمونی در نزد گرامشی به روشنی از یک ائتلاف ساده طبقاتی نیز فراتر می رود. (۷) بنا بر درک او، طبقه هژمونیک، آن طبقه ای است که توانسته باشد "منافع گروههای اجتماعی دیگر را از طریق مبارزه ایدئولوژیک به منافع خود متصل کند و این امر مقدور نیست مگر آنکه طبقه جزمیت و قشرگرایی را نفی کرده و بسه صورتی اصیل به منافع سایر گروهها توجه کند." (۸) اما ایمن "مبارزه ایدئولوژیک به معنای کوشش برای تحمیل یا به کرسی نشاندن سیستمی بسته و از پیش تعیین شده از مقولات و مفاهیم نیست. گرامشی معتقد به اصلاحات ایدئولوژیک است و لساناً ضدیت مطلق با ارزشها و عناصر ایدئولوژیک موجود را نفی میکند. به دست آوردن "برداشتی عام از زندگی" به یاری جستجو و درک و شناخت عناصر رفتاری و آداب و سننی که در زندگی توده ها موج می زنند و همراه آن انکشاف مجموعه ای از اصول و عقایدی که مارکسیسم را دافعا گسترش و به همراه روند هستی غذا می بخشند مد نظر او است: به عبارت دیگر "اگر هژمونی بخواهد خود را در جامعه ای تثبیت کند باید به روش دوگانه ای رفتار نماید، اول به عنوان یک "برداشت عام از زندگی" برای توده ها و دوم به عنوان یک "برنامه تحصیلی" و یا مسأله ای از اصول که توسط روشنفکران گسترش یافته است." (۹) و این دو روش که اجزاء یک فرهنگ نو ولی متصل به هستی واقعی جامعه محسوب می شود، سراسر مهدوف به جلب و جذب و تغییر مطلوب در رفتار و کردار آزاد مردمان است. بروسه ای که بهیچجه با قهر و مسر کوب حاصل نمی شود. از همین روست که برای گرامشی "دیکتاتوری بورژوازی بدون هژمونی یعنی تبلور انقلاب بورژوا-دمکراتیک تحقق نیافته" (۱۰) هژمونی پیروزمند آن است که در ژرفای روان توده ها جای گیرد و یک "اراده جمعی و ملی" ایجاد کند. نیل بسه این مقصود مستلزم قابلیت و توانایی طبقه هژمونیک برای اتصال همه "عناصر ملی - خلقی" به همدیگر و به اصل وحدت دهنده

مساله هژمونی

هژمونیك است، زیرا تنها در اینصورت است که طبقه مزبور همچون نماینده منافع عمومی جلوه می کند. اصل هژمونیك نیز اصل ثابت و لایتغیری نیست، فصل مشترکی جانبدار است. محوری است که طبقه مدعی هژمونی توسط آن ضمن توجه و اتصال منافع نیروهای مؤلف به خویش قابلیت بالندگی و حقانیت تاریخی وجود رشد یابنده خویش را به منصف ظهور می رساند. در شرایط جنگ ضد استعماری، در وضعیت پیکار علیه فاشیسم، و در موقعیت عادی يك کلیت بورژوازی و... اصل هژمونیك متفاوت است. عرصه ای که اصلاحات فرهنگی و ایدئولوژیك و ائتلاف نیروها حول اصل هژمونیك و پرورش پیدایش و گسترش نیروی جایگزین در آن طی می گردد کدام است؟ به عبارت دیگر آن تحولات و اصلاحات فرهنگی، اخلاقی و خلاصه تغییرات مترقیانه ایدئولوژیکی کسبه باید به ایجاد يك جهان نگرى متحد کننده نیروهای خلقسوسی بیانجامد در کدام پهنه ای رخ می دهد؟ "راسخترين جواب گرامشی این است که هژمونی به جامعه مدنی مربوط است و قهر یا سلطه به دولت." (۱۱)

جامعه مدنی عرصه کسب هژمونی

گرامشی با روی آوردن به مفهوم جامعه مدنی، بار دیگر یکی از مفاهیم بنیادی فلسفه سیاسی مارکسیسم را زنده و شکوفا می سازد و توجه را به پهنه بیکران برای کوششهای تجدید طلبانه انقلابی و تحولات اساسی معطوف می سازد. وی با تفکیک بین "زور و توافق، قهر و ترغیب، دولت و کلیسا، جامعه سیاسی (دولت) و جامعه مدنی" (۱۲) به عرصه ای وجود اجتماعی با تمام ریشه های کهن و اصلی کنونی آن جریان دارد توجه مسی دهد. مفهوم جامعه مدنی که در آغاز از فلسفه هگل برخاست، به گونه ای تکوین و تحول یافته در اندیشه های مارکس-انگلس به کار رفت (مثلاً در رساله "یهود" و رساله انگلس "در باره فویرباخ"). مارکس در نقد بر اقتصاد سیاسی نیز می آورد: "فورم مراد و ای که در تمام مراحل تاریخ گذشته توسط نیروهای مولده موجود تعیین شده و به نوبه خود آنها را تعیین میکنند جامعه مدنی است... جامعه مدنی سرمنشأ اصلی و صحنه بازی همه تاریخ است." برای مارکس و گرامشی برخلاف نقطه نظرات هگل و لاسال، این جامعه مدنی است که مثبت و فاعل انکشاف تاریخی است و نه دولت. در میان متفکران برجسته ایتالیایی ژنتیله به نقش فائق دولت معتقد بود و گرامشی با نقد نظریات دولتگرایی او، موضع مارکسیستی را انکشاف میدهد. پری اندرسن متفکر مارکسیست انگلیسی به این نکته توجه مسی دهد که: "تعریف گرامشی از جامعه مدنی عبارت است از تدقیق مورد استعمالی که این عبارت نزد مارکس داشت. باین معنی که وی مفهوم مذکور را به طبع صریحی از معانی ابتدائی اقتصاددین مجزا می سازد." (۱۳) گرامشی می نویسد کسبه:

ما بین ساختمان اقتصادی و دولت با قهر و مقرراتش جامعه مدنی قرار دارد. (۱۴)

این نکات مخالف آشکاری را که اندیشه گرامشی و مالا چپ مدرن بعد از جنگ جهانی دوم، با عقاید کهنه و دولت پرستانه و توتالیتری که در امتداد افکار استالینیستی بر ذهنیت بخش سنتی چپ ما حاکم است، نشان می دهد. ضدیت مطلق این جریانات با دموکراسی و کلیه احزاب دموکراتیک، انحصارطلبی حزبی و نفی پلورالیسم فکری و ایدئولوژیك، تحجر و دگماتیسم فکر و اتکال تمام آنها به قهر و اعمال زور و دولت پرستی آشکار، فقدان تفاهم و مدارا با مذهبیین مترقی و بی توجهی مطلق به ملیت و آداب و سنن موجود ملی در جامعه و... همگی این کژ اندیشی ها و فلاکتهای فرهنگی در میان نهضت میم - لام ایران بهطور عمده ملهم از افکار و عقایدی می باشد که در آغاز از سنت استالینیسم به درون جامعه و جریانات سیاسی چپ ما رخنه نموده و بقایای فرهنگ کهن استبدادی درونی ما را در شکل و هیاتی ظاهراً انقلابی فعال کرده است. گرامشی نقطه نظرات و افکاری را که بالاترین تبلور و تجسم خود را مطلقاً در دستگاه و حاکمیت دولتی می جویند و برای اقشار و طبقات جامعه و زندگی متنوع روزمره و جاری آنها هیچگونه استقلال رای و امکان قائم به ذاتی قائل نمی باشند، همه این جریانات را جزئی از سیستم دیکتاتوری می شمارد: "دیکتاتوری های معاصر حتی به طسور حقوقی اشکال مدرن استقلال طبقات استثمار شونده را از قبیل احزاب، اتحادیه های صنفی و کانونهای فرهنگی منحل ساخته و به این ترتیب می کوشند آنها را در فعالیتهای دولت، یعنی در مرکزیت قانونی کل حیات ملی که در دست گروه حاکمی کسبه اکنون توتالیتر است، شریک سازند" (۱۵). تجربه فاشیسم يك وجه تاریخی از این توتالیتریسم است و تجربه "سوسیالیسم اردوگاهی" تجربه آشکار و پیش روی ما: لهستان؟ پری اندرسن به درستی به این نکته حیاتی اشاره می کند که "حدود و شفسور دولت مطلبی نیست که تئوری مارکسیستی و پراتیک انقلابی در موردش بی تفاوت باشد. فاشیسم می کوشد این حدود و شفسور را منحل کرده و جامعه مدنی را در درون دولت مستحیصل سازد." (۱۶)

گرامشی به فاجعه ای که دولت گرایی محض به سوی آن میرفت واقف بود و اساس تبیین تئوریک خود از رساله هژمونی را بر الویت جامعه مدنی نهاد. مفسران برجسته مارکسیستی متفق القول اند که او برای "دگرگونی چند بعدی جامعه مدنی الویت قائل است." (۱۷) گرامشی می داند که تحول مترقیانه جامعه از توان اقدامات سکتاریستی و یا ولتاریسم اقلیتهای کوچک و سازمان یافته خارج است. از اینروست که او به تغییرات ممکن در ابعاد متنوع جامعه مدنی چشم دوخته و بر اهمیت آنها با

مسئله هژمونی فشاری می کند. انحصار طلبی در امر تصرف قدرت دولتی و استقرار حاکمیت تک سازمانی به جبر و عنف، پایه اصیل و محکمی در جامعه ندارد و مالا نمی تواند منشاء تحولاتی مترقیانه و انقلابی در جهت بهبودی هستی اجتماعی و تبلور حاکمیت مستقیم اراده و تمایل زحمتکشان باشد. از اینرو پافشاری دارد که: "یک گروه اجتماعی بیش از تسخیر قدرت بیشک باید رهنمود دهنده (هژمون) باشد، اما پس از آن، یعنی زمانی کسبه قدرت را به محکمی در چنگ خود گرفت چنین گروهی مسلط میشود ولی به صورت "رهنمود دهنده" نیز باقی می ماند." (۱۸)

بنا به این درک "مبارزه دورانساز برای تفوق ایدئولوژیک و رهنمود دهنده (هژمونی) باید قبل از حل همیشگی مسأله دولت در جامعه مدنی بوقوع بپیوندد." (۱۹) اهمیت که گرامشی بسسه تحولات جامعه مدنی میدهد از جمله درخشانترین دست آوردهای نظری اوست و امروز عظیم ترین بخشهای نهضت چپ جهان سرما به داری و حتی بخش قابل توجهی از محافل اپوزیسیون چپ ممالک "اردوگاهی" نیز بر اساس این درک تئوریک فعالیت می کنند. پری اندرسن در جمله موجزی به این دست آورده اشاره می کند: "بدیع ترین و برمایه ترین تز گرامشی درست عبارت از این ایده است که در فرماسیون اجتماعی سرمایه داری، طبقه کارگر می تواند از نظر فرهنگی هژمونیک شود پیش از آنکه از نظر سیاسی طبقه حاکم شود." (۲۰)

دورکسن هژمونی در اندیشه گرامشی

دفتر سیزده (از "دفترهای زندان") حاوی یکی از اساسی ترین متون گرامشی در مورد مسأله هژمونی است. در اینجا است که وی هژمونی را به معنی ترکیبی از اهداف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی بیان می کند که باید توسط یک گروه اساسی و بخشهایی که با آن ائتلاف می کنند متحقق گردد. این هژمونی باید بتواند "خود را در همه جا گسترش دهد و نه تنها اهداف اقتصادی و سیاسی بلکه علاوه بر آنها اهداف فرهنگی و اخلاقی را نیز تعیین کند." (۲۱) مطالب مفصل "دفترها" و به خصوص بخش فوق الذکر روشن می کند که اندیشه هژمونی گرامشی بر دو رکن اساسی استوار است یکی موضوعات مدنی و دیگر سیستم ائتلافات.

موضوعات مدنی یا "اهداف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی" ناظر بر محتوای هستی جامعه مدنی است که می باید متحول و متکامل شوند، توسعه و تعقیق یابند تا سرانجام تعالی اساسی بعدی - انقلاب سوسیالیستی - پیروز مند باشد. موضوعات مدنی اساساً نسبت به درک ابزارگونه از قدرت جوهر متفاوتی دارند. در قالب این موضوعات دورکسنی از هژمونی نهفته است که با مسأله سهم قدرت اجرائی و یا توان مربوط به اعمال سلطه و... ماهیتاً فرق دارد. حفظ جامعه

مدنی، فعالیت همه جانبه، مستمر و توأم با ممارست در آن، ایجاد تغییرات کمی و کیفی در روندی دیالکتیکی به منزله بی ریزی های لازم جهت تحول کیفی سراسری آن - انقلاب اجتماعی و یاسیاسی - همه و همه در این درک مستتر است. تعیین محتوای مشخص این موضوعات مدنی متضمن "تحلیل مشخص از پدیده های معین" است و این امر تنها در پرتو نتیجه عمیق به گذشته و حال وضع موجود و عاملین و حاملین اجتماعی آن ممکن می گردد. از اینرو دیگر نه اضطرار تبلیغ یک "ایدئولوژی از پیش تعیین شده"، نه "انتظار بحران" و نه "لحظه ایکن" هیچیک نقش تعیین کننده نمی یابند. تداوم پروسه و تحولات مترقیانه در جامعه مدنی و موفقیت در ایجاد "سیستم ائتلافات" از درجه اول اهمیت برخوردار می باشند: "برای گرامشی درگونی سوسیالیستی بیشتر یک جریان است تا یک واقعه". (۲۲) در حالیکه فی المثل در اندیشه لنینی "به عنصر بحران زیاد توجه می شود که در نتیجه پیچیدگی گسترده جامعه مدنی را دچار ابهام کرده و در باره مسأله غامض هژمونی تنها راه حل سازمانی را تشویق می کند. گرامشی تأکید دارد که چنین برداشتی، گرچه سوسه انگیز است، تنها می تواند چارچوبی تک بعدی فراهم کند که منجر به تقدم نخبگان بر توده ها، سازمان بر ایدئولوژی و قهر بر توافق شود و نتیجه اجتناب ناپذیر آن پیروزی وسایل بر اهداف خواهد بود." (۲۳) رشد هیولائی دستگاههای دولتی و سازمان پلیسی دولت در ممالک اردوگاهی، یعنی در جوامعی که قرار بود بنا بر اندیشه های مارکس دولت وضعیتی گذرا داشته، در سیر به سوی "اجتماعی آزاد و همبسته از تولید گران" وسیله ای خدمتگذار و زوال یابنده باشد، شاهد مثالی اندیشه انگیز است. استالینسیم به آن راه رفت که با توسل به وسائلی چون انحصار حزبی و قدرت مطلق کمیته مرکزی و حتی توانائی "کیش شخصیت و پیشوا" به مقصود و مطلوب که "جامعه سوسیالیستی" بود نائل آید. نتیجه پیش روی ماست و صحت پیش بینی گرامشی و اسلاف وی کاملاً آشکار است: پیروزی وسایل بر اهداف.

رکن دیگر اندیشه هژمونی گرامشی "سیستم ائتلافات است: اینکه پرولتاریا بتواند به طبقه راهبر و هژمونیک بدل شود بستگی دارد به اینکه تا چه حد موفق به ایجاد حیثیتی از ائتلافات گردد." (۲۴) این ائتلافات جنبه تاکتیکی و موقتی ندارد. در اندیشه گرامشی این جزء نیز در انسجامی درونی با سایر اجزا "مسأله هژمونی قرار می گیرد. مقصود او دست یافتن به منتزعی تعالی از عناصر قابل اتصال و نیروهای متلفه است: "گرامشی مفهوم هژمونی را برای ائتلاف ساده طبقاتی می داند، هژمونی برای او به مثابه ایجاد یک وحدت تعالی است" (۲۵). دست یابی به این سنتز تعالی مستلزم ترك مواضع قشر گرایانه و انحصار طلبانه است. از اینرو هژمونی به معنی انحصار طلبی و برتری

مسئله هژمونی

یک تجربه مسوفی

جوشی و سرکردگی قدرتمدارانه نفی می شود و بروز این عناصر بهر شکل مغل پیشرفت واقعی اهداف هژمونی و مخرب روند هژمونی مترقیانه در جامعه مدنی محسوب می شود. عرصه عمومی و کلیت جامعه مدنی از الویت برخوردار است و حدود و ثغور قشری در این رابطه باید شکسته شوند زیرا " همه مسائلی که در اطراف آنها مبارزه صورت می گیرد باید در یک سطح عمومی مطرح شوند و نه در حد قشر گرایانه " (۲۶)

بدیهی است که چنین راه و رویه ای باید متعهد به دموکراسی و شیوه های دموکراتیک باشد. اصل بر تفاهم و مدارا نسبت به موضوعات و نیروهاست. سرنوشت ملی و ترقی و تعالی جامعه مد نظر است و طبقه ای می تواند هژمونیک بشود که به راستی در مسیر مذکور قدم گذارد: " طبقه ای که می خواهد هژمونی را به دست آورد باید خود را ملی کند " (۲۷) اگر قرار باشد که پروسه تعالی و تحول انقلابی به سلسله ای از تشنجات و تخریب های طولانی که حاصلی جز ویرانی اجتماعی ندارد منجر نگردد و جامعه مدنی حفظ شود و همراه تحول قوام یابد و شکوفا شود، پس باید " تحقق هژمونی مفروض دارد که منافع و تمایلات گسروه های تحت هژمونی در نظر گرفته شده و مسالمت متعادل و معینی برقرار گردد " (۲۸) از اینرو " هژمونی موفق آن است که یک اراده جمعی ملی - خلقی ایجاد کند و برای این امر، طبقه هژمونیک باید قابلیت اتصال همه عناصر ایدئولوژیک ملی - خلقی را به اصل هژمونیک خویش داشته باشد، زیرا تنها در این صورت است که به عنوان نماینده منافع عمومی (جامعه) جلوه گرمی شود " (۲۹)

در واقع گرامشی پیام دهنده تحول انقلابی از طریق راه حل های " جبهه ای " بود، نه تنها در چارچوب تشکیلاتی بلکه در کلیه زمینه های هستی اجتماعی. براساس همین نقطه نظرات نوین حزب کمونیست ایتالیا بعد از شکست شدیدی که طی سالهای پیشروی و استقرار فاشیسم متحمل شده بود رفته رفته خود را احیا نموده و با ایجاد پیوندهای گسترده اجتماعی، سیاسی و مبارزاتی با سایر نیروهای انقلابی و دمکرات و مسیحی، زمینه را برای تحقق "سیستم ائتلافات" به منظور نجات ملی از چنگ فاشیسم و پایبندی ریزی جمهوری دموکراتیک در ایتالیا براساس پلورالیسم سیاسی و اجتماعی فراهم آورد. به غیر از حزب کمونیست ایتالیا بسیاری دیگر از احزاب و نهضت های دست چپ در اروپا و یا جنبش های آزادی بخش در ممالک عقب نگاه داشته شده نیز، بنا بر نیازها و ضروریات محیط اجتماعی خویش، به فعالیت جبهه ای روی آوردند و از آن زمان تا کنون پراتیک بسیار متنوع این جنبش ها و احزاب هر یک به طریقی - موید نقطه نظرات عمیق و واقع بینانه متفکر برجسته مارکسیست آنتونیو گرامشی بوده است.

پس از انقلاب اکتبر و ناکامی های بی دریغ احزاب چپ در ممالک اروپائی، " الگوی اکتبر " همچون نمونه ای استثنائی باقی ماند و تکرار نگردید. از دهه ۳۰ به بعد و به ویژه بعد از جنگ جهانی دوم، کلیه نهضت های چپ و انقلابی به شکلی از صورت متنوع فعالیت جبهه ای و پراتیک "سیستم ائتلافات" (گرامشی) روی آورده، بسیاری نیز به پیروزی رسیدند. آخرین و یکی از آموزنده ترین نمونه ها غلبه جبهه ساند نیستی و موثلفینش بر رژیم دیکتاتوری سوموزا و استقرار موفقیت آمیز حاکمیت انقلابی در نیکاراگوئه می باشد. متاسفانه سازمانهای مارکسیستی و انقلابی میهن ما هیچگاه با دقت و واقع بینی به بررسی و درس آموزی از این تجربه که به دلایل گوناگون - از جمله همزمانی و تشابه سنخ دشمن (شاه - سوموزا) و واحد بودن امپریالیسم مسلط بر رژیم و - برای انقلاب و افکار و نظریات ما بسیار پر بار و آموزنده بوده است، همت نگماشته اند. یکی از جالب توجه ترین درسهای انقلاب پیروزمند نیکاراگوئه روند مکانیسم های سیاسی و پراتیکی است که انقلابیون آن سرزمین در مورد "سیستم ائتلافات" و ایجاد هژمونی انقلابی در سبیل نهضت به سوی موفقیت به منصفه ظهور رساندند. میدانیم که جبهه ساند نیستی از ائتلاف سه جریانی به وجود آمد که علیرغم اختلاف نظر درباره مسائل گوناگون روش، تاکتیک و حتی استراتژی مبارزه، باز هم موفق به ایجاد جبهه ای گردیده و سپس به سوی تشکیل "جبهه متحد خلق" به یاری سایر نیروها پیش رفتند: در ژوئن ۱۹۷۸ سه گرایش پرولتاریا، چپ بی و ترسریستا، شورائی بسرای هماهنگی عمومی ایجاد کردند. بلافاصله "جنبش متحد خلق" تشکیل شد که در آن هر سه جریان جبهه ساند نیستی، حزب سوسیالیست نیکاراگوئه، عناصر و گروههای چپ، سنتی و بیش از بیست سازمان دانشجوئی، کارگری، زنان و صنفی برنامه ای برای کا توده ای تدوین کردند. (۳۰) در واقع مجموعه های از حلقه های ائتلافی بود که نهضت خلق نیکاراگوئه را به پیروزی رساند. درباره مکانیسم درونی اولین "سیستم ائتلاف" مهم از این مجموعه یعنی ایجاد جبهه ساند نیستی دانیل اورتگا به طور کوتاه و فشرده چنین می گوید: " در رهبری جبهه ساند نیستی منطق مبارزه میان گرایشها پذیرفته شده است " (۳۱) و سپس راجع به "سیستم ائتلاف" بعدی اظهار نظر می کند: " ما ایجاد جبهه وسیعی از نیروهای مخالف سوموزا را همواره پشتیبانی کرده ایم. چنین جبهه ای باید تمامی بخشهای جامعه را کسه مخالف سوموزا هستند، از جمله بورژوازی مخالف سوموزا را گرد هم آورد " (۳۲) یکی دیگر از رهبران برجسته جبهه ساند نیستی، ویلاک رومان رهبر گرایش "پرولتاریا" نیز در همین رابطه چنین

مسئله هژمونی

می گوید: "در نظر ما دیکتاتوری مانع اساسی است که در مقابل ما قرار داشته و هنوز هم قرار دارد. این مسأله ما را بر آن می دارد تا در مبارزه ای برای تحقق دموکراسی شرکت جوئیم که هر کس مخالفی واقعی با دیکتاتوری دارد می تواند در آن شرکت داشته باشد. به این دلیل ما نخست مسأله وحدت نیروها را مطرح کردیم، نه تنها نیروهای دموکراتیک و مترقی، بلکه تمامی خلق بدون کنار گذاشتن بورژوازی نیکاراگوئه، زیرا که ضروری است نشان دهیم پروولتر سکتاریست نیست و همواره به منافع ملی توجه دارد و نه به منافع ویژه خود." (۳۳) وی در جای دیگری از همین گفتگو تاکید می کند که "ما برای ایجاد وحدت ملی به منظور مبارزه علیه دیکتاتوری تلاش می کنیم." (۳۴)

در روز نهم دسامبر ۱۹۷۸ رهبران هر سه جریان جبهه ساندنیستی خطاب به خلق نیکاراگوئه پیام مهمی میفرستند که با جمله زیر تمام می شود: "ما صریحاً راه حلی را تایید می کنیم که آزادی خواهانه، ملی و دموکراتیک باشد تا کشورمان را از بحرانی که گرفتار آن است و عمدتاً توده های کارگر را تحت فشار قرار داده است، برهاند." (۳۵) به دنبال ایجاد جبهه ساندنیستی و جبهه متحد خلق، حلقه سوم "سیستم اختلافات" در انقلاب نیکاراگوئه "شورای حکومت بازسازی ملی" بود. این شورا که پیش از سقوط رژیم تشکیل شده بود، پس از فرار سوموزا و تصرف پایتخت توسط نیروهای انقلاب، اعلام وجود و آغاز به کار کرد. ترکیب عددی این شورای حکومتی هفت به چهار، از نمایندگان بورژوازی دموکرات و جبهه ساندنیست، به علاوه دو نفر کشیس دموکرات و انقلابی، گردآمده بود، حال آنکه با توجه به عمده بودن نیروی جبهه ساندنیست سیاست مخرب "تحویل سلطه و تعیین اکثریت از جانب خود" برای اینها ممکن بود. لاکسن پیشرفت پیکار ضد دیکتاتوری و نجات ملی و بی ریزی زمینه دفاع عمومی از استقلال و انقلاب میهن در مقابل تجاوزات محتمل امپریالیستی و... تفاهم و تعادلی مترقیانه در داخل را ایجاد می کرد و جبهه ساندنیست در راه نیل به دموکراسی و استقلال و بی ریزی ارگان نجات ملی، حتی از همکاری با بورژوازی بزرگ داخلی که طرفدار اهداف مزبور باشد، ابائی نداشت: در شورای سه و سه نفره دولت بازسازی ملی که وظیفه قانونگذاری را برعهده داشت شش نفر را می توان نماینده گرایش چپ، نوزده نفر را میانه رو و هشت نفر را نماینده سرمایه داری بزرگ نیکاراگوئه به شمار آورد. (۳۶) آیا اختلافات مذکور باعث ناکامی انقلاب و موجب پایمال شدن دست آورد توده های ستعدیده و استثمار شده نیکاراگوئه می شد؟ و یا اینکه با توجه به کمین نشستن قدرت های بزرگ خارجی و وجود دشواریهای فراوان در راه نهضت های انقلابی که خواهان دموکراسی و استقلال و پیشبرد انقلاب و تعالی جامعه تا فرجام سوسیالیستی آنند، همکاری و ائتلاف

با کلیه نیروهای ملی و دموکراتیک داخلی و پیشبرد انقلاب از طریق پلورالیسم فکری و سیاسی، راهی درست تر و موجه تر از روش تکیه به این و آن قدرت استعمارگر خارجی و احزاب و دول اردوگاه می باشد؟ بدون شك تجربه انقلاب نیکاراگوئه و سرنوشت آن تاکنون حاوی درسهای گرانبهای در این مورد و مسائل مهم مربوط به آن بوده و خواهد بود. وانگهی تجربه کلیه انقلابات دیگر این عصر نیز درس مشترکی به ما میدهد که سوسیالیسم بدون دموکراسی و پلورالیسم، سرانجامی جز استبداد سیاسی و توتالیتریسم به بار نخواهد آورد. دموکراسی و پلورالیسم نیز به درجات گوناگون و در زمانهایی طولانی به تفاهم و تعادل اجتماعی و سیاسی داخلی و براتیکی مترقیانه، و مستفاد از "سیستم اختلافات" نیازمند است، تا بشود به همراه گسترش فرهنگ و مدنیّت در میان وسیعترین و عمیق ترین ابعاد جامعه، نهاد های قدرت مستقیم و مترقی تولید گران و زحمتکشان شهروست را بنا نمود و بازگشت سیستم سیاسی را به نوعی دیکتاتوری و فاشیسم ناممکن ساخت.

مسأله هژمونی در مقطع کنونی انقلاب ایران

تبیین گرامشی در مورد مسأله هژمونی حاوی درس ارزشمندی است: پاسخ به این مسأله مبرم مبارزاتی نباید تابعی صرف از آرمانهایی غائی و یا جزئی از الگوداراییهای سیاسی - ایدئولوژیک از تجارب انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ و یا هر انقلاب و نهضت دیگری باشد. تعیین موضوعات مدنی و شناخت کم و کیف آن "سیستم اختلافات" لازمی که امروزه باید توسط اپوزیسیون انقلابی و دموکراتیک ما متحقق شود، مستلزم توجه خاص به اوضاع و احوال کنونی جامعه و کشور ایران، تاثیرات و سوابق کهنسال تاریخی و الزامات بین المللی و... می باشد. اکنون میهن و جامعه ما، عواقب عمیق تاریخ استبداد آسیائی کهن، نتایج فرهنگهای اسلامی و ایران باستان و... را به همراه اشکرات دوره هفتاد و پنج ساله اخیر که مطبوعاً از جنبشها و تحولات متعدد اجتماعی - سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بوده، یکجا درخسود جمع دارد. در تاریخ طولانی ما به طور ادواری گسستگیهای فرهنگی - سیاسی رخ داده اند که بر سرنوشت بعدی جامعه آثاری انکار ناپذیر به جای نهاده اند (حمله اعراب، مغول، تاتار، حکومت مذهبی صفویه و بالاخره سلطه اجریالیسم و اکنون خمینیسم). در اثر سه سال و نیم حاکمیت ولایت فقیه، اقتصاد کشور ویران شده و ساخت طبقاتی جامعه که دستکم از نقطه نظر اجتماعی و اقتصادی تا پایان دوره شاه رشد قابل توجهی کرده بود، بالکل از هم پاشیده و بقایای آن نیز رفته رفته به کام الزامات یک حکومت غیر تاریخی و برانگیز و متعایل بسه نظامی گری تام فرو می رود. امروز شالوده های نسبتاً رشد یافته آموزش عالی، بهداشت و درمان قلبی یکسره در خطر اضمحلال

مسئله هژمونی

و تلاشی واقع شده، پروسه انباشت سرمایه در زمان شاه به روند تراکم فقر و فلاکت بدل گردیده است. جامعه مدنی ایران که نطفه های مدرن آن از اوایل نهضت مشروطه پیدا و روبرو نهضت می رفت و تا پایان دوران شاه، پتانسیل نسبتاً توانمندی یافته بود، یکبارچه در خطر نابودی قرار گرفته، به طرز مهبیسی در چنگال رژیم پهلوی و ضد مدنی حاکم دست و پا می زند. اگر در دوران پهلوی دستگاه ساواک و شبکه های آشکار و پنهان چپایل گران بین الطلی و داخلی، بخشهای جامعه مدنی ایسران را (نهادهای هستی فرهنگی، مذهبی، مراداتی و علی الخصوص مراکز و واحدهای آموزشی و...) تحت کنترل سیاسی-پلیسی و القای ارزشهای استعماری درآورده و امکان پیدایش و رشد آزاد و سالم اتحادیه ها، احزاب، فرهنگ بومی و خلاصه کلیه سعادت و اضلاع جامعه مدنی واقعی را از کف خلقهای ایران خارج ساخته بودند، امروز دیگر امید نولیژی و حاکمیت دولتی ولایت فقیه با اصل وجود جامعه مدنی مستقل از تهاجم و سیطره دولت ضدیت تمام و کمال دارد و کمر به نابودی آن بسته است. امروزه رژیم حاکم به نام انقلاب و اسلام به تمام عرصه های هستی اقتصادی، اجتماعی، شخصی و خانوادگی، اخلاقی و روحانی، مراداتی و... به همه چیز مردم ایران با ریشهای فاشیستی و قرون وسطائی چنگ انداخته است. اکنون میهن و مردم ما در خطر عاجل از دست دادن ذخائر اقتصادی و تولیدی، تخریب و تلاشی فرهنگ و آموزش عالی، تعدی و تجاوز قدرتهای بزرگ شرق و غرب و تجزیه تمامیت ارضی کشیر و بالاخره گسستگی روح تعاون و همزیستی میان خلقهای ایران، اقتدار و لایه های شهروندی، مذاهب اقلیت و خلاصه گم کردن هویت ملی خود قرار گرفته است.

باتوجه به چنین اوضاع و احوالی مخاطره آمیز و سوابق کهنسال استبداد دولتی و سیطره امپریالیستی و خطراتی که از وقوع فاجعه ای نظیر افغانستان و... ما را تهدید می کند، باید به تعیین ارکان نظریه هژمونی در مقطع کنونی تاریخ و انقلاب مردمان همت گماریم.

به نظر ما نجات جامعه مدنی اسیر و در حال تلاشی ایسران و تدارک الزامات مربوط به نهضت و رشد و شکوفائی آن موضوع کلیدی مساله رهنمود دهندگی یا هژمونی می باشد و کلیه اختلافات سیاسی بایست در خدمت به تحقق این هدف انقلابی انجام گیرد. ما معتقدیم که سرنگونی رژیم خمینی باید فتح بابی برای ورود به دوره ای از تاریخ ایران بشود که در آن جامعه مدنی ما آزادانه رشد و تکامل یابد. دوره ای که در آن اقتصاد شهری همای اقتصاد کشاورزی و روستائی با عالیترین روشهای تکنولوژی و مبتنی بر تعاون و رشد سطح زندگی عمومی مردم رشد یابد. علم و فرهنگ و آموزش به وسیع ترین شکل ممکن

و با گسترده ترین حمایتهای مالی به سرعت توسعه یابد. احزاب و اتحادیه های کارگران، دهقانان، زنان، جوانان، کارمندان، اقشار و لایه های میانی شهری، کانونهای نویسندگان، هنرمندان و سازمانهای آزاد و مستقل دانشجویان و دانش آموزان، معلمان و استادان و... مستقل از هر نوع دخالت و کنترل دولتی، آزادانه رشد کنند. خودمختاری خلقها در ایرانی متحد و دمکراتیک تضمین گردد. افکار و عقاید و مذاهب فارغ از دستبرد دولت و تبعیض به صورتی آزاد تبلیغ و ترویج شوند و بالاخره آنچه سیستم حکومتی دمکراتیک و نظام دولتی استقرار یابد که در کمترین و محدودترین شکل و اندازه و لازم، تمرکز و اقتدار بورکراتیک داشته، اولویت را به رشد و شکوفائی جامعه مدنی و ارکان آن بدهد. و در رابطه برونی اصل بر منافع و استقلال ملی ایران قرار گیرد و با هر نوع سیطره طلبی و سلطه جوئی قدرتهای بزرگ شرق و غرب و انحصارات سرمایه خصوصی و دولتی مبارزه ای مثبت و متکی به دست آوردها و کوششهای خلاق عموم مردم انجام گیرد. عصاره این طرح عبارت است از نجات جامعه مدنی، دمکراسی و استقلال برای رشد و ترقی ارکان جامعه مدنی. موضوعات فوق محتوای طرح هژمونی است که نافسرها سکتاریسم، سلطه جوئی سازمانی، قلدری دولت، تمرکز و تحدید بورژوازی، قدرت و دستگاههای دولت به زیان جامعه مدنی است. امروزه متأسفانه طبقه کارگر جامعه ایران فاقد آن درجه از سازمانیابی و قاطعیت سیاسی است که بتواند حامل اصلی بلاواسطه این طرح و مبتکر و مجری اصلی "سیستم اختلافات" مربوط به آن باشد. طبقه بورژوازی ایران هم دچار از هم پاشیدگی بوده دیگر رسالت عملی و فکری و توان هدایت و رهبری تاریخی این وظایف را از دست داده است، علی الخصوص که بورژوازی ایران هیچگاه در مجموع موفق به رشد و تکاملی مستقل از نفس سوز و دستبرد امپریالیسم و سیستم سیاسی وابسته به آن نبوده است. این بورژوازی شکست خورده و بخشاً سازش کرده با خمینی، از فردای سرنگونی، شروع به محدود کردن دمکراسی و تمرکز قدرت در حیطه های زیر نفوذ و کنترل خود خواهد نمود و منافعش را در تحدید جامعه مدنی خواهد دید. تنها بخشهای دمکرات بورژوازی که از تجارب گذشته دور و نزدیک آموخته و شرایط عینی فعالیت اجتماعی اش اجازه دهد قادر به همراهی و همکاری با نیروهای انقلابی علیه رژیم کنونی می باشد. بنابراین مساله هژمونی از نقطه نظر عالین فعلی آنها نمیتواند جنبه ای طبقه بندی داشته باشد. از این لحاظ نیروها و سازمانهای انقلابی و دمکراتیک حاملین و عاملین اولیه چنین طرحی می باشند، تا اینکه در شرایطی مساعد، اقشار و طبقات بالنده جامعه در نبرد مشترک دخالتی موثر نمایند. اکنون حلقه های متعدد "سیستم اختلافات" سیاسی و نظامی و... باید توسط سازمانهای

مسئله هژمونی

انقلابی و دمکرات سر و سامان یابد. بلحاظ سمگیری طبقاتی نیز باید گفت که الویت دادن به موضوعات جامعه مدنی، خود به خود به معنی مرجع شمردن اقتدار و طبقات بالنده و مترقی و فراهم آوردن شرایطی است که طبقه کارگر بتواند رفته رفته به سطح طبقه هژمونیک ارتقا یابد. از اینرو نظر ما در بساراه ضرورت رشد و ترقی همه جانبه جامعه مدنی خود به معنی سمت گیری اصولی و جامعی است به نفع هستی اجتماعی زحمتکشان شهر و روستا. در این دیدگاه مساله ایجاد و توسعه سراسری اتحادیه های آزاد کارگری اهمیت و نقشی درجه اول حائز بوده و تشکیل اتحادیه های آزاد دهقانی ضرورتی عاجل می یابد. در این بینش شوراهای گوناگون و فدرالیسم سیاسی نقش مهمی ایفا می نماید و سیستم سیاسی دمکراتیک بر اساس ترکیبی از دمکراسی مستقیم مردمی و اصول و موازین دمکراسی کلاسیک معنی می یابد. این نظریه از ریشه با عقاید مربوط به راه رشد غیر سرمایه داری و دولت متمرکز مستبد "انقلابی" کسبه حزب توده و تقریباً وسیع ترین بخشهای چپ سنتی ما تحت عناوین گوناگون - جمهوری دمکراتیک خلق و ... مطرح می کنند متفاوت و حتی متناقض است. بینش حزب توده مبتنی بر اولویت دولت و دستگاههای قهریه و تعزیز و انحصار سرمایه و سیاست در حیطه دولت است. نتیجه آن نه سوسیالیسم، بلکه نوعی سرمایه داری دولتمداران و بوروکراتیک و آغشته به استبدادی تک حزبی و نفی جامعه مدنی می باشد که در بهترین حالت آن

نمونه دولت لهستان و در بدترین وضع شبیه افغانستان خواهد گردید. سیستم هایی که در آن ها انقلاب و سوسیالیسم به زور توپ و تانک و به قیمت سرکوب طبقه کارگر و سایر زحمتکشان و تنها از طریق سیادت دولت "ساخته" می شود!

جامعه ما در مقطع کنونی واجد امکانات اجتماعی و درجه رشد لازم نیروهای مولده و شکوفائی ضروری جامعه مدنی به منظور گذار بلاواسطه به سوسیالیسم نمی باشد. اصولاً مسائل مبسوط انقلاب ما در گام اول مربوط به تغییر بنیادی مناسبات تولیدی سرمایه داری نیست. معضلات کلیدی این دوره تاریخی ما در عرصه سیاست و سیستم سیاسی قرار دارد. ما کماکان در دورانی از تاریخ میهنمان به سر می بریم که انقلاب دمکراتیک و استقلال طلبانه و احیای ارزشها و نهاد های جامعه مدنی در دستور قرار دارد، انقلابی که هدفش تکامل و شکوفائی جامعه مدنی و اعتلای کلیه توانها و امکانات اجتماعی بالنده آن می باشد.

مساله هژمونی در این انقلاب عبارت است از جلب توافق اکثریت نیروهای سیاسی و اقتدار اجتماعی برای نجات و تعالی جامعه مدنی و ایجاد سیستمی از ائتلافات سیاسی لازم برای سرنگونی رژیم خمینی، ائتلافهایی که حاملین آن در آغاز نیروهای انقلابی، دمکراتیک و ملی می باشند و در هیات "شورای ملی مقاومت" نمونه برجسته و بارز آنرا می یابیم.

اسفند ماه ۱۳۶۰

س. البرز

یادداشتها

(۱) CHAUTAL HOUFE ۱۷۹ انگلیسی Gramsci
a Marxist Theory / P. & Hegemony & Ideology
in Gramsci C. A.

(۲) کلیات آثار گرامشی - جلد دوم

(۳) کارل باکر - مارکسیسم گرامشی - ترجمه منتشر نشده از متن

انگلیسی، ص ۳۷

(۴) کلیات - جلد سوم

(۵) همانجا

(۶) کلیات جلد اول، ص ۶۱، انگلیسی

(۷) C. M. ص ۱۷۹

(۸) همانجا، ص ۱۸۱

(۹) کارل باکر - همانجا، ص ۳۸

(۱۰) کارل باکر - همانجا، ص ۵۲

(۱۱) به نقل از پری اندرسن - تناقضات گرامشی - ترجمه میمه

- شین مندرج در شماره های ۶ و ۷ و ۸ کاوش

(۱۲) کلیات - جلد سوم

(۱۳) پری اندرسن - همانجا

(۱۴) کلیات - جلد دوم

(۱۵) کلیات - جلد سوم

(۱۶) پری اندرسن - همانجا

(۱۷) کارل باکر - همانجا، ص ۵۵

(۱۸) کلیات - جلد سوم

(۱۹) کارل باکر - همانجا

(۲۰) پری اندرسن - همانجا

(۲۱) کلیات - جلد سوم، ص ۱۵۱۴

(۲۲) کارل باکر - همانجا، ص ۵۶

(۲۳) همانجا، ص ۱۳۵

(۲۴) در C. M. - نقل قول از گرامشی، ص ۱۷۸

(۲۵) همانجا - ص ۱۸۱

(۲۶) کلیات - جلد اول، ص ۹ - ۴۵۷

(۲۷) کلیات - جلد دوم - ص ۱۰۸۴

(۲۸) کلیات - جلد سوم - ص ۱۰۸۴

(۲۹) به شماره ۲۷ نگاه کنید

(۳۰) نیکاراگوئه - جنبش انقلابی، نوشته خاندروندانا، ترجمه

سهراب بهداد - انتشارات خوارزمی

(۳۱) همانجا - مصاحبه دانیل اورنگا با پدر و میراندا

(۳۲) همانجا

(۳۳) همانجا - مصاحبه با ویلاک رومان رهبر جناح پرولتاریا -

ص ۶۶

(۳۴) همانجا - ص ۱۰۰

(۳۵) همانجا - ص ۱۱۰

(۳۶) همانجا - ص ۲۶